

Korpusna analiza i usporedba ruskih i hrvatskih frazema

Ćuže, Matej

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:890989>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-27**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: prevoditeljski (dvopredmetni)

Matej Čuže

**Korpusna analiza i usporedba ruskih i hrvatskih
frazema**

Diplomski rad

Zadar, 2020.

Sveučilište u Zadru

Odjel za rusistiku

Diplomski sveučilišni studij ruskog jezika i književnosti; smjer: prevoditeljski (dvopredmetni)

Korpusna analiza i usporedba ruskih i hrvatskih frazema

Diplomski rad

Student/ica:

Matej Ćuže

Mentor/ica:

Prof. dr. sc. Marina Radčenko

Zadar, 2020.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Matej Čuže, ovime izjavljujem da je moj završni rad pod naslovom *Korpusna analiza i usporedba ruskih i hrvatskih frazema* rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 30. siječnja 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD	2
2. TEORIJSKA PODLOGA	3
3. ISTRAŽIVANJE	
3.1. CILJ	6
3.2. METODOLOGIJA	6
3.3. REZULTATI	
3.3.1. FRAZEMI S NAZIVIMA ŽIVOTINJA	7
3.3.2. FRAZEMI SA SASTAVNICOM <i>VODA/ВОДА</i>	13
3.3.3 FRAZEMI S NAZIVIMA DIJELOVA TIJELA	18
3.3.4. OSTALI FRAZEMI.....	25
3.4. RASPRAVA	31
4. ZAKLJUČAK	33
5. BIBLIOGRAFIJA	34
6. SAŽETAK.....	35
7. PE3ИOME	36
8. SUMMARY	37

1. UVOD

Hrvatski i ruski jezik dva su jezika koji spadaju u slavensku podskupinu jezika. Očigledno je da postoje brojne sličnosti između ta dva jezika. Te sličnosti pojavljuju se na svim jezičnim razinama: leksikološkoj, morfološkoj, sintaktičkoj, semantičkoj itd. Predmetom ovog istraživanja bit će frazeologija pošto su frazemi dio svakodnevnog govora. Ljudi upotrebljavaju frazeme u usmenoj i pisanoj komunikaciji. U ovom radu proučavat će se frazemi koji se pojavljuju u pisanom obliku u svakodnevnoj upotrebi pomoću dva online korpusa, naravno ruskog i hrvatskog. Dakle, govorit će se o deskriptivnom načinu opisivanja jezika. Za početak, priložit će se kratka teorijska podloga kroz koju će se uvesti povijest frazeologije kao grane lingvistike te otkriti kako je dobila ime te što proučava. Odgovorit će se na pitanje razlike fraze i frazema te na kraju opisati glavnu podjelu frazema. Nakon toga slijedi opisivanje problema istraživanja. U tom poglavlju predstaviti će se cilj istraživanja te zašto se istraživanje provodi. U metodologiji će se opisati svaki korak korpusnog istraživanja i analize uz prigodne primjere. Rezultati će biti objavljeni u tablici uz objašnjenja te primjere iz korpusa. Prije samog zaključka, rezultati će biti obrađeni te statistički će se prikazati u kojem jeziku se frazemi više koriste na temelju analize 20 frazema, odnosno 40 ako računamo oba jezika. Ovo istraživanje objedinjuje korpusnu lingvistiku s frazeologijom te dokazuje da istraživanja pisanog jezika se sve više oslanja na primjenu online korpusa koji je nakon osporavanja u prošlosti našao svoje mjesto u lingvističkim istraživanjima.

2. TEORIJSKA PODLOGA

Kroz povijest su se koristili različiti nazivi za frazeme: frazeološke jedinice, kombinacije riječi, frazalni leksemi itd. Osamdesetih godina prošloga stoljeća povećala se svijest o tome kako su memorirane kombinacije riječi u pisanom i govornom obliku ključne u savladavanju stranog jezika. To se također odnosi i na usvajanje drugog stranog jezika ili popularnije *second language acquisition* (SLA). Uz to ključno je i za proizvodnju jezika za odrasle (Cowie, 1998: 5). Što se tiče samoga naziva, Viktor Vladimirovič Vinogradov preveo je koncept Charlesa Ballyja iz davne 1909. Naziv je preveden na ruski kao *фразеологическая единица*, a kasnije *фразеологизм*, a naziv se zadržao i danas (Cowie, 1998: 97). Matešić tvrdi da je nakon što je V.V. Vinogradov 1947. objavio rad *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке* počeo strelovit uspon frazeologije, a ponajviše u njegovoj matičnoj Rusiji gdje je u razdoblju od 1947. do 1979. objavljeno preko sedam tisuća članaka, doktorskih disertacija i rječnika iz područja frazeologije (Matešić, 1995: 83). Što se tiče učenja jezika, frazeologija je 2005. godine, nakon konferencije *Phraseology 2005* u belgijskom gradu Louvain-la-Neuveu praktički je integrirana u proces učenja jezika kao njegov važan dio. Čak 170 ljudi je sudjelovalo na konferenciji, a objavljena su i tri zbornika radova, jedan na francuskom te dva na engleskom jeziku (Granger, Meunier, 2008: 15).

Ipak, postoji problem kada se govori o granicama frazema, odnosno što sve spada u tu kategoriju. U Rusiji postoje dvije skupine lingvista s različitim mišljenjima. Prva skupina (B.A. Larin, S.I. Ožegov, A.G. Rudnev i dr.) smatra da je ključna semantička obnova i metaforizacija. Poslovice, razne izreke i ostali složeni termini ne spadaju u područje frazeologije. To znači da su po navedenim autorima, frazemi jedinice koje su u prenesenom značenju i u kojima konstituenti gube pravo semantičko značenje i zajedno s drugom riječju ili riječima tvore novo značenje. Druga skupina znanstvenika (L.A. Bulahovskij, A.A. Reformatskij, A.I. Jefimov, N.M. Šanskij i dr.) smatraju da poslovice, razne izreke i složeni termini imaju mjesta u frazeologiji. Već spomenuti Vinogradov smatrao je da poslovicama i izrekama nije mjesto u polju frazeologije (Valgina et al. 2001).

Dakle što su fraze? Sama riječ 'frazeologija' sastoji se od dvije grčke riječi – *phraseos*, što znači 'izraz', i *logos*, što znači 'znanost' (isto). Zato se može reći da su fraze višerječni izrazi, odnosno kombinacija dvije ili više riječi koje tvore jednu gramatičku jedinicu. Fraze nisu isto što i frazemi. Slobodne fraze poput *zelena kuća*, *novi bicikl* i dr. mogu mijenjati svoje konstituente, primjerice *plava kuća*, *stari bicikl*, itd. Također se mogu i ubaciti nove riječi unutar fraze (*zelena stara oronula kuća*). Predmet našeg istraživanja su vezane fraze. Takve

fraze ne mogu mijenjati konstituente, redosljed, niti se može ubaciti nova riječ unutar fraze. Najčešće konstituenti u takvim frazama gube svoje pravo semantičko značenje te u kombinaciji s drugim riječima tvore drugo značenje. Za takve fraze postoje testovi koji mogu dokazati jesu li zaista vezane fraze odnosno, drugim riječima, jesu li frazemi. Točnije, postoje tri takva testa (Ježek, 2016: 25-27). Prvi test naziva se test separacije. On se odvija tako da se između dva konstituenta u frazemu ubaci još jedan. Primjerice, fraza *сломя голову* znači *jako brzo*, ali ako se ubaci bilo koja riječ između dva konstituenta, fraza gubi značenje. To se lako može dokazati u korpusu. Ako se u *Sketch Enginu* u takozvani CQL odnosno *common query language* ili *uobičajeni jezik upita* upiše [word="сломя"][word="голову"]. Tako će se dobiti samo 22 rezultata u korpusu od mogućih 14,553,856,113, a sama fraza se pojavljuje 15 036 puta. Dakle izabrana fraza prošla je prvi test. Drugi test je test modifikacije u kojem se zamjenjuje redosljed konstituenata. U ovo primjeru to u CQL se upiše [word="голову"][word="сломя"] odnosno samo se zamjene dva konstituenta. Ovdje se dobije isto tako mali broj od 61 pojavnice. Treći i posljednji test naziva se test supstitucije ili zamijene gdje se jedna riječ zamijeni drugom, sinonimnom riječi. Primjerice *сломя голову*. Samo dva rezultata se pojavljuju u korpusu na ovu pretragu i to dokazuje da je *сломя голову* uistinu frazem. Dakako, u korpusnom istraživanju najbitnije je gledati istraživani fenomen u kontekstu. Frazemi imaju preneseno značenje. Treba napomenuti da u nekim slučajevima fraza može biti i slobodna i vezana. Tu je kontekst u kojem se fraza pojavljuje najbitniji. Primjerice fraza *на svoju руку* može imati i doslovno i preneseno značenje. Doslovno nije potrebno objašnjavati, a preneseno može značiti 'svojevoljno, bez uplitanja drugih' itd.

Nadalje treba napomenuti četiri tipa koje svrstavaju frazeme na osnovi značenja u semantičkom jedinstvu (Valgina et al. 2001). Prvi tip su frazeološke sraslice (фразеологические сращения) čije značenje se ne može odrediti značenjem njihovih konstituenata. Primjerice *чёрная кошка пробежала* znači da je bila svađa između nekoga, a nema nikakve semantičke poveznice sa značenjem crne mačke. Idiom je drugi naziv za ovaj tip, a dolazi od grčke riječi što znači čudan, svojstven ili jedinstven. Frazeološka fuzija, leksička nerazdvojnost te semantička kohezija su glavne karakteristike ovoga tipa frazema. Gledajući sintaksu, ovakve fraze ponašaju se kao jedan član u rečenici.

Drugi tip su frazeološke cjeline (фразеологические единства). Značenje takvih cjelina su do neke mjere motivirana prenesenim značenjem konstituenata te cjeline. Jednostavan primjer je *белая ворона* koja označava čovjeka koji jako odudara od drugih ljudi. Zbog takve motivacije, ovaj tip se još naziva i metaforička kombinacija, barem ju tako nazivaju lingvisti

Larin i Rudnev. Tako se ovakvi frazemi razlikuju od drugih fraza i spomenutih cjelina. Kompozicija ovakvih cjelina nedjeljiva je, što je sličnost s prethodnim tipom, ali razlika je u tome što se u ovakve tipove mogu ipak ubaciti neke riječi: *лить воду на (свою, мою, твою, чужую) мельницу*. Takav frazem postoji i u hrvatskom jeziku (*tjerati vodu na svoj/tuđi mlin*) i ovo će biti jedan primjer u istraživanju kako bi se vidjele sličnosti i razlike u značenjima i u raznim pojavama, tj. kontekstima u kojima se fraze pojavljuju (Valgina et al. 2001).

Frazeološke sveze (фразеологические сочетания) treći su tip frazema na osnovi značenja. Takvim frazemima značenje u potpunosti ovisi o značenju njihovih konstituenata. Konstituenti zadržavaju relativnu semantičku samostalnost, ali nisu slobodni. Vezani su i pokazuju svoje značenje samo u krugu određenih riječi. Autori su naveli primjere „*берет - тоска, раздумье; берет - досада, злость; берет - страх, ужас; берет - зависть; берет - охота; берет – смех*“ te „*сгорать - от стыда, от срама, от позора; сгорать - от любви; сгорать - от нетерпения, зависти*“ (Valgina et al. 2001). Nastavljaju da se ne može dogoditi zamjena primjerice „*сгорать от радости*“ ili „*берет улыбка*“ što dokazuje određene semantičke odnose unutar jezika (isto).

Posljednji, četvrti, tip su frazeološki izrazi (фразеологические выражения). Oni su semantički djeljivi i sastoje se samo od riječi sa slobodnim značenjem što ih ne čini frazemima, ali te fraze reproduciraju se u komunikaciji kao gotove govorne cjeline i to ih barem približava frazeološkim jedinicama. To se odnosi na poslovice, izreke i krilatice. Spomenuto je da se ne slažu svi lingvisti s ovakvom klasifikacijom te da postoje dvije struje mišljenja o ovakvom tipu fraza, tj. jesu li to slobodne ili vezane fraze (Valgina et al. 2001). Neki primjeri ovoga tipa su: „*Без денег сон крепче.*“, „*Кто много врёт, тот много божится.*“ i dr.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. CILJ

Istraživanjem se žele pokazati sličnosti i razlike odabranih ruskih i hrvatskih frazema koji će se podijeliti u četiri kategorije. To će se postići na način da se kroz kontekst u kojem se frazemi pojavljuju odredi definicija. Uz to istražiti će se i sinonimni frazemi koji odgovaraju određenoj konstrukciji frazema te će se takvi sinonimi usporediti. Cilj istraživanja jest izračunati normaliziranu frekvenciju na uzorku od po 20 frazema iz oba jezika te na taj način dobiti približnu sliku o tome tko koristi više frazema u pisanom obliku – govornici ruskog ili hrvatskog jezika.

3.2. METODOLOGIJA

Istraživanje se provodilo na online alatu naziva *Sketch Engine* (<https://www.sketchengine.eu>). To je vodeći program za korpusno istraživanje nastao 2004. godine (Kilgarriff et al. 2014). U nizu korpusa raznih svjetskih jezika za ovo istraživanje potrebna su dva. Najveći ruski korpus *Russian Web 2011 (ruTenTen11)* koji ima 14,553,856,113 pojavnica, te hrvatski korpus *Croatian Web (hrWaC 2.2, ReLDI)* koji ima 1,210,021,198 pojavnica. Nakon što se odabere željeni korpus, potrebno je kliknuti na „Concordance“ što znači registar riječi. To je abecedni popis riječi u nekom tekstu s citatima dotičnih odlomaka. Frazemi će se na taj način moći staviti u kontekst te će se i numerički i kontekstualno moći usporediti. Numerički u smislu broja pojavnica u korpusu te uz koje riječi u kontekstu se dotični frazem pojavljuje. Nakon „Concordance“ potrebno je odabrati „Query type“, odnosno vrstu upita. CQL (common query language) je najnapredniji i najbolji način za ovakvo istraživanje. Nakon toga se na određen način pretražuje željena jezična jedinica. U ovom slučaju istražuju se frazemi. Na primjeru *bijela vrana* ukratko će se objasniti postupak. Dakle u CQL se upisuje sljedeće: [word=“bijela”][word=“vrana“], ali pošto ovaj frazem zadržava svoje značenje i kada nije samo u nominativu jednine, dodatne pojavnice (uključujući i ovu prethodnu) istražiti će se na sljedeći način: [lemma=“bijel”][lemma=“vrana“]. Identično je i u ruskom korpusu jer se takav princip koristi u svim korpusima: [word=“белая”][word=“ворона“], [lemma=“белый”][lemma=“ворона“]. Nakon pretraživanja, u tablice će se upisati broj pojavnica u korpusu i to se označuje slovom *N*. Zatim će se izračunati normalizirana frekvencija *NF* na način da se dobiveni *N* podijeli s ukupnom veličinom korpusa i zatim pomnoži s bazom normalizacije (1 000 000). Nakon toga će se vidjeti koje riječi najčešće prethode frazemu te koliko puta se pojavljuju u korpusu. To se provjerava na opciji „Frequency“. Nakon toga, nekoliko primjera će se izvaditi iz korpusa te donijeti prikladan

zaključak o značenju istraživanih frazema. Drugi frazemi zahtijevat će drugačiji pristup, ovisno o njihovoj strukturi. Jedan primjer je *zdrav kao/ko* te imenica koja slijedi. Takve pretrage se rade sljedeći način: [lemma="zdrav"][word="kao|ko"][tag="N.*"]. Zatim se rezultati mogu naći u KWIC-u, odnosno ključnim riječima u kontekstu, gdje se prikazuje popis svih imenica koje se pojavljuju uz frazu. Ruski frazemi za istraživanje odabrani su iz literature (Valgina et al. 2001) i (Rahmanova, Suzdal'ceva 1997: 127-141) te online frazeološkog rječnika ruskog jezika (https://phrase_dictionary.academic.ru/), a hrvatski s Hrvatskog jezičnog portala (<http://hjp.znanje.hr/>) te baze frazema hrvatskog jezika (<http://frazemi.ihjj.hr/>). Frazemi su podijeljeni u četiri kategorije: frazemi s nazivima životinja, frazemi sa sastavnicom *voda/voda*, frazemi s nazivima dijelova tijela i ostali. U svakoj kategoriji obrađeno je po pet frazema (10 ako računamo oba jezika) što čini ukupno 20 frazema, odnosno 40. U raspravi će se prikazati ukupan broj te normalizirana frekvencija pojavnica po kategorijama te donijeti zaključak sukladan rezultatima.

3.3. REZULTATI

3.3.1. FRAZEMI S NAZIVIMA ŽIVOTINJA

frazem	<i>bijela vrana</i>	<i>белая ворона</i>
N	47	2 091
NF	0,03	0,14

Tablica 1.

Tablica 1 pokazuje da se frazem češće pojavljuje u ruskom korpusu nego u hrvatskom.

Najčešće riječi koje se pojavljuju uz frazem *bijela vrana* su pomoćni glagol *je*, odnosno *nije*, te čestica *kao*. Kroz nekoliko primjera moći će se i zaključiti koje značenje ima ovaj frazem.

a. „Bivši nogometni reprezentativac SR Jugoslavije i Srbije Ivan Ergić (32)prava je ***bijela vrana*** među nogometašima: dok drugi nogometaši slobodno vrijeme krata uz play station, a vještinu pisanja koriste samo u kladionicama, ovaj nekadašnji igrač godinama piše političke kolumne u beogradskoj Politici... “

b. „Mislim da sam prava ***bijela vrana*** u Japanu. “

c. „Kad dolazi Hrvat pjevati u Sarajevo, on se već u stvorenom ozračju doživljava kao neka ***bijela vrana***. “

Ostali primjeri su gotovo isti tako da se može zaključiti da je značenje ovog frazema: „isticati se, iznimka među ostalima koji su u većini“.

Najčešća riječ koja prethodi frazemu je *как*. U hrvatskom *као* je također prisutan i zaključuje se da se ovaj frazem često koristi kao sredstvo za usporedbu. Uz to, još se često pojavljuje i kao dio imenskog predikata i uz negaciju *не*.

a. „*На уровне подсознания ты становишься равным в чужой для тебя компании и не выделяешься среди всех, как белая ворона.*“

b. „*Среди студентов вы - белая ворона в синем свитере.*“

c. „*Ведь особенность общества, если кто-то что-то делает, я тоже это сделаю, я же не белая ворона, чтоб выделяться из общества.*“

Zahvaljujući korpusu ne vidi se nikakvo drugo značenje ove fraze, dakle može se reći da su kontekstualno i značenjski ovi frazemi isti, samo što se u ruskom korpusu, nakon normalizacije frekvencije, češće pojavljuje nego u hrvatskom.

frazem	<i>taman/crni konj</i>	<i>темная лошадка</i>
N	187	1 788
NF	0,15	0,12

Tablica 2.

Taman odnosno *crni konj* nema samo doslovno značenje. Ovo je frazem koji je došao iz engleskog jezika (*dark horse*) te se najčešće povezuje uz sport. Dakle broj N predstavlja ukupan broj pojava u korpusu i nije vezan samo za broj kada je ovaj izraz ujedno i frazem. *Crni konj* ima 180 pojava u korpusu, a *taman konj* samo 7. Od tih 7 pojava, 3 su u prenesenom značenju i ima značenje „natjecatelj koji ima malo ili nimalo šanse za osvajanje natjecanja“.

a. „*No, i ovakva je vrlo glasno rekla da će Bilićeva momčad teško gubiti utakmice, a u potpunom izdanju bit će čak i tamni konj Europskog prvenstva 2008. godine.*“

b. „*I nije uspjela, jer je tamni konj, jer dolazi iz jedne male i ne pretjerano važne i potpuno neutjecajne zemlje.*“

Razlika je ta što u engleskom i ruskom nema frazema *black horse* ili *черная лошадь/лошадка*, ali u hrvatskom korpusu postoje takvi primjeri. *Crni konj* ima izrazito više primjera gdje ima pravo značenje što je bilo za očekivati. Samo nekoliko primjera se može pronaći gdje se pojavljuje kao frazem, a ti primjeri su vezani za sport.

c. „Ta sezona završena je s nevjerojatnim šestim mjestom u Ligi za prvaka te su Puntamičani postali uistinu ono što bi Englezi u sportu voljeli nazvati dark horse (**crni konj**), momčad koja je u stanju svakoga iznenaditi.“

d. „Zanimljivo je da se našeg „Diva sa Šalate“ Ivu Karlovića ponovno proglašava **crnim konjem** turnira.“

e. „Brazilac je bio „**crni konj**“ u ždrijebu, zbog niskog rankinga nije postavljen za nositelja i kao takav bio je plutajuća mina za jednog od favorita.“

Frazem *темная лошадка* ne veže se isključivo za sport i sportske natjecatelje. Ona može označavati osobu koja je nepoznanica većini ljudi i to u širem smislu – od politike do raznih natjecanja, kako sportskih tako i onih nevezanih za sport.

a. „Сезон 2008 выдался на загляденье: появились новые команды, а в любом виде спорта **темная лошадка** - это всегда интрига.“

b. „Я предсказывал, что как и в России победит **темная лошадка** – никому не известный кандидат из спецслужб.“

c. „А Курпищиков-то – **темная лошадка** курганской политики.“

d. „Вот Хорватия еще есть, **темная лошадка**, а ведь состав вполне боевой.“

frazem	<i>zdrav kao/ko [...]</i>	здоровый как [...]
N	331	1 377
NF	0,27	0,09

Tablica 3.

Prva provjera u hrvatskom korpusu jesu imenice koje dolaze uz *zdrav kao/ko*. Najčešća imenica je *dren* (255 puta) i također je frazem, ali uz to ima nekoliko zanimljivih primjera životinja koje su pronašle mjesto u ovom frazemu.

a. „Eno ih **zdravi ko dren**, nikada nijedan bolestan od njih trojice, s tim da mi naravno nijedan nije ni cijepljen, to je tek priča za sebe, ali ajde, vi ne vjerujete ni u to pa dobro, neka vam cijepe klince kad ste ludi.“

b. „Pa jučer je izgledala **zdrava ko dren**, a nije ni spominjala neki odlazak doktoru.“

životinja	N	životinja	N	životinja	N
<i>riba/ribica</i>	6	<i>bik</i>	5	<i>sokol</i>	1

<i>konj</i>	5	<i>jelen</i>	2	<i>medvjed</i>	1
-------------	---	--------------	---	----------------	---

Tablica 4.

Dakle kako bi usporedili ovaj frazem s ruskim *здоровый как бык*, napravila se eliminacija ostalih primjera kako bi se dobio uvid postoje li primjeri s imenicom *bik* te koje su ostale životinje u ovoj kolokaciji. Značenja su ista – „biti jako zdrav“.

c. „*Ne kaže se zaludo: **Zdrav kao riba**, jer ribi daje zdravlje voda, za koju mnogi tvrde da je prouzročitelj svega života.*“

d. „*Bio je izuzetno vitalan, snažan, jak, strastven, znatiželjan, vedar, luckast, i lucidan, generalno **zdrav kao bik**.*“

e. „*Bio sam na pretragama i rekli su mi da sam **zdrav ko konj**.*“

f. „*U takvim okolnostima morate biti **zdravi kao medvjed** i biti otporni na hladnoću kao političar na poštenje.*“

Na isti način se napravila pretraga u ruskom korpusu, a *бык* je najčešća imenica koja se pojavljuje u 761 primjeru, što čini preko 55% svih pojava. U tablici ispod nalazi se pregled najčešćih imenica, a čak prvih osam po učestalosti pojavljivanja u korpusu su životinje. Iznimka je *космонавт (astronaut)* koji se pojavljuje u 16 primjera.

životinja	N	životinja	N	životinja	N
<i>бык</i>	761	<i>лев</i>	67	<i>корова</i>	20
<i>лось</i>	94	<i>конь</i>	37	<i>рыба</i>	12
<i>лошадь</i>	81	<i>слон</i>	23	<i>медведь</i>	9

Tablica 5.

U tablici 5 može se vidjeti da se u ruskom frazemu koristi veći broj životinja. Uz to, vidi se da se životinje, kao što su *bik, konj, riba, jelen, medvjed* (*бык, лошадь/ конь, рыба, медведь*), pojavljuju u oba korpusa.

a. „*До осени был **здоров как бык**, до того как не переболел простудой.*“

b. „*Все **здоровые как лоси**, говорят это молодёжная сборная Испании.*“

c. „*Но вы-то знаете, что он **здоров как лошадь** и еще не так давно всю ночь во сне держал вас за руку.*“

d. „*Миша был **здоров как слон** и предсказуем как сериал.*“

e. „Хуже у нас не здоровье нации - русские все здоровы как медведи, а неспособность системы здравоохранения выявить заболевание на ранней стадии.“

frazem	<i>plašljiv kao/ko zec/[...]</i>	<i>труслив как заяц/[...]</i>
N	7	30
NF	0,006	0,002

Tablica 6.

Frazem *plašljiv kao/ko zec* ima samo pet primjera u korpusu, a ostala dva pronađena koja su povezana sa životinjama su *plašljiv kao riba* te *plašljiv kao srna*. Sva imaju značenje „biti jako plašljiv“.

a. „Čisto sumnjam da je on sam ubio taksista, jer bio je plašljiv kao zec - rekao nam je brat djevojke.“

b. „Tada dršće kao šiba, tad je plašljiv kao riba.“

c. „U Splitu sam također direktor tvrtke „Plava i zlatna“ d. o. o., gdje uz mene radi i barunica Francesca von Habsburg, što ne krijem rekao nam je Roth, te zaželio Hrvatskoj skori ulazak u EU, ali i stvaranje ozračja za kapital koji je plašljiv kao srna.“

Slično kao u hrvatskom, i u ruskom nema puno primjera ovog frazema u korpusu i također *заяц* nije jedina životinja koja se pojavljuje uz pridjev *труслив*. Ostali primjeri su *труслив как мышь* te *труслив как курица*. Jasno je da ovdje nisu iste životinje kao u hrvatskom jeziku, ali značenje ostaje isto, ali isto tako su rijetki jer se samo nalazi po jedan primjer u velikom ruskom korpusu.

a. Бывает труслив как заяц и убегает от громкого крика.

b. Сам говоривший был, видимо, труслив как мышь, потому что не показался на арене, зато вышел плотный низколобий джентльмен в котелке и визитке с длинными руками и встал в боксерскую стойку напротив Фаберовского.

c. Кроме того, удрученный падучею болезнью, Смердяков был труслив как курица.

frazem	<i>raditi kao/ko [životinja]</i>	<i>работать как [животное]</i>
N=12	629	1 043

NF	0,52	0,07
----	------	------

Tablica 7.

U oba jezika postoji više frazema kojima su konstituenti *raditi kao/ko* te *работать как* plus ime životinje. Prvo će se prikazati rezultati i vidjeti koje životinje se najčešće koriste i zatim će se ti rezultati usporediti. Potom će se zbrojiti sve pojavnice i normalizirati frekvencije (tablica 7). Uzorak će biti prvih 12 životinja koje se najviše pojavljuju u oba korpusa.

imenica	N	imenica	N	imenica	N	imenica	N
<i>konj(ina)</i>	355	<i>stoka</i>	46	<i>mazga</i>	18	<i>meduza</i>	5
<i>crv</i>	60	<i>pas</i>	31	<i>životinja</i>	18	<i>vol</i>	5
<i>mrav</i>	50	<i>magarac/sivonja/magare</i>	23	<i>pčelica/pčela</i>	14	<i>majmun</i>	4

Tablica 8.

Tablica 8 prikazuje 12 životinja ili imenica vezanih uz životinje (*stoka*, *životinja*) koje se pojavljuju u hrvatskom korpusu te njihov ukupan zbroj. Pošto su to sve sinonimni frazemi, njihovo značenje je isto – „naporno raditi“. Treba napomenuti da postoji još sinonima koji imaju istu strukturu, ali nemaju naziv životinje za jedan od svojih konstituenata. Takvi frazemi su na primjer: *raditi kao/ko zmaj* i *raditi kao/ko crnac*.

- a. „Jer ako cijelu godinu **radiš ko konj** a dogodi ti se ovakva nepravda, kako tu djecu motivirati za slijedeću sezonu?“
- b. „Ovih dana **radim kao crv**, cijeli semestar ću se ubijati od posla, dajem sve od sebe i želim bit dobar nastavnik, mentor i znanstvenik.“
- c. „Ljudi su većinom siromašni a **rade ko stoka**, nemaju ni novaca ni vremena za kvalitetno vrijeme provodit sa obitelji.“
- d. „Da je bilo ugodno nije, ali utjehu sam nalazio **radeći kao životinja** i družeći se sa njome i djecom na drugačiji način.“
- e. „Sjećam se dana kada sam **radila kao vol**, upregnuti vol.“

imenica	N	imenica	N	imenica	N	imenica	N
<i>вол</i>	462	<i>волк</i>	32	<i>мул</i>	12	<i>слон</i>	5
<i>лошадь/коњ/лошадка</i>	380	<i>мышь/мышка</i>	23	<i>бык</i>	11	<i>животное</i>	3

<i>пчелка/пчела</i>	91	<i>собака</i>	16	<i>краб</i>	6	<i>обезьяна</i>	2
---------------------	----	---------------	----	-------------	---	-----------------	---

Tablica 9.

U tablici 9 prikazano je prvih 12 životinja koje se pojavljuju u ruskom korpusu te njihov ukupan zbroj. Treba spomenuti i primjer *работать как черепаха* što znači „raditi polako“ koji nije sinoniman ovim primjerima. I u ruskom korpusu pojavili su se primjeri koji imaju istu strukturu, ali nemaju naziv životinje za jedan od svojih konstituenata: *работать как* (*раб, зверь, негр, китаец...*). Ako se usporede rezultati, vidi se da je u ruskom *вол* na prvom mjestu, što je potpuno suprotno od hrvatskog korpusa, gdje se frazem s imenicom *vol* nalazi na dvanaestom mjestu. *Конь* odnosno *лошадь* pojavljuju se često u oba korpusa jer su na prvom odnosno drugom mjestu. Iste životinje su još *пчелка* (*пчелка*), *миш* (*мышь*), *рас* (*собака*), *мула* (*мул*) i *тајтип* (*обезьяна*).

a. „*А уж в его ответственности как главы семьи никто не мог усомниться: он работал как вол, и весь его заработок направлялся в Ирландию.*“

b. „*Несколько последних дней работаю как лошадь по 12 часов.*“

c. „*Мама первоклассный профессионал, это легко можно узнать от ее руководителей и учеников, она работает как пчелка, отдаваясь своему делу вся.*“

d. „*Работал как волк: все заработанные им деньги уходили на оплату лечения.*“

e. „*Не уж то, кому пришла мысль убить Вилли, человека который только и мог, что работать как бык, зарабатывая на жизнь выращиванием зерна и скота, никому не желающего зла и всегда старавшегося замать любой конфликт мирным путём, даже ценой собственной репутации.*“

3.3.2. FRAZEMI SA SASTAVNICOM VODA/ВОДА

frazem	<i>tjerati vodu na [...] mlin</i>	<i>лить воду на [...] мельницу</i>
N	161	458
NF	0,13	0,03

Tablica 10.

Nakon normalizacije frekvencija, vidi se da se hrvatska varijanta frazema češće pojavljuje u korpusu nego njegova ruska varijanta.

Prvo što kod ovog frazema treba provjeriti je sljedeće: koja je najčešća riječ koja dolazi prije imenice *mlin* pošto postoji više verzija ovog frazema. Povratno-posvojna zamjenica *svoj* pojavljuje se 107 od 161 puta. Zamjenica *njegov* pojavljuje se 7 puta kao i *moj*. Zanimljivost je da se uz ovaj frazem pojavljuju političke konotacije poput *tjerati vodu na Mamićev mlin* koji se pojavljuje dva puta, a političari poput Vladimira Šeksa, Zorana Milanovića i Ive Sanadera se također mogu pronaći među primjerima. Ostali primjeri su *jugo-partizanski, islamski, hrvatski*, itd.

a. „*Fascinantno je kako će ljudi lagati i tjerati vodu na svoj mlin, gotovo očajno mogu reći.*“

b. „*Istraga je odrađena katastrofalno jer sudac nije niti ispitaio sve, posebice osoblje helikoptera i ljude iz MORH-a, već samo one koji su tjerali vodu na njegov mlin.*“

c. „*A vi i dalje tjerajte vodu na Mamićev mlin, k' o da su Vam vođe plaćene baš od istog, da skupina napravi konačni društveni suicid i izgubi potporu od svih, a njemu olakša stvar.*“

d. „*Tu smo došli do ključne točke pregovora koja potpuno tjera vodu na hrvatski mlin.*“

e. „*Stoga, koliko god ta premijerova reakcija bila populistička, a SDP-ovo zauzimanje za vraćanje poreza na kapitalnu dobit dugoročno dobra politika, jer nema države bez poreza, ipak ' SDP porezi ' tjeraju vodu na Sanaderov mlin.*“

Definicija frazema *tjerati vodu na svoj mlin* bila bi „raditi sebi u korist“, a u ostalim slučajevima „ići nekome u korist“.

Nakon proučavanja ruskog frazema, vide se velike razlike u kontekstu u kojima se pojavljuje u odnosu na hrvatski frazem. Najviše puta u korpusu pojavljuje se zamjenica *ux* (76 puta), zatim prilog *чужую* (42 puta), *нашу* (38 puta), *мою* (32 puta), a riječ *свою* 13 puta, dok je ta riječ u hrvatskom korpusu uvjerljivo s najviše pojavnica. Čak 66,5% pojavnica u hrvatskom korpusu je upravo s povratno-posvojnou zamjenicom *svoj*, a u ruskom korpusu taj postotak je znatno manji – 2,8%. Vrijedna spomena je pojava političkog konteksta, ali u ovom slučaju nema imenovanja ljudi (osim u jednom – *лить воду на путинскую мельницу*). Više se, primjerice, spominju drugi narodi (*льют воду на азербайджанскую мельницу*).

a. „*Бить морду журналистам - это просто лить воду на их мельницу.*“

b. „Сегодня наши производители кино фактически льют воду на чужую мельницу.“

c. „Почему я не могу лить воду на свою мельницу и работать на себя?“

d. „Это может быть выгодно тем силам, которые льют воду на азербайджанскую мельницу.“

e. „А наш президент, тем временем, все продолжает лить воду на путинскую мельницу.“

frazem	<i>bura u čaši vode</i>	<i>буря в стакане воды</i>
N	133	1 171
NF	0,11	0,08

Tablica 11.

Broj pojava u hrvatskom korpusu je 133 i to su sve frazemi pošto *bura u čaši vode* ne može imati doslovno značenje. *Hrvatski jezični portal* definira ovaj frazem kao „mnogo riječi ni oko čega“. Ova definicija ne pokriva sve primjere koji se nalaze u korpusu tako da će se nakon prikazanih primjera definicija proširiti. Treba još napomenuti da postoji 6 pojava za pretragu *oluja u čaši vode* pošto je to izravan prijevod frazema s ruskog jezika, ali to je izrazito mali broj i nema je u bazi frazema hrvatskog jezika, ali također će se priložiti jedan primjer iz korpusa.

a. „Da li je na pomolu afera svih afera ili će opet biti bura u čaši vode?“

b. „Ribari stvorili buru u čaši vode.“

c. „Nepostojanost premda visokozapaljiv i u određenim okolnostima opasan fenomen, moralna panika je i vrlo nepostojana; koliko se brzo proširi, toliko brzo i nestane iz fokusa javnosti, čiji se interes lako prebaci na neku drugu kontroverznu temu; ovo se naročito može uočiti u društvu poput našeg u kojem praktički svaki tjedan imamo nalet moralne panike, oluju u čaši vode, koja brzo splasne.“

U primjeru b može se vidjeti da definicija s *Hrvatskog jezičnog portala* nije dostatna pa se može još dodati definicija „uzbuđenje zbog ničega ili uzbuđenje bez razloga“. Ova dodana definicija prisutna je i u primjerima u ruskom korpusu. Najčešće dvije samoznačne riječi koje se pojavljuju uz frazem su glagoli *устраивать* (58 puta) i *поднимать* (38 puta).

a. „Старайтесь не устраивать бурю в стакане воды, и если что-то у вас не получается, не ругайте себя.“

b. „Некоторые кандидаты и политические партии, играя на временных трудностях посткризисного периода, из всех сил поднимали **бурю в стакане воды.**“

c. „Комментарий «ГБ» Соль вопроса Всякий конфликт на меже, а таковых по городам и весям благословенного Белогорья, увы, немало, сильно напоминает **бурю в стакане воды.**“

frazem	(bacati/baciti) novac u vodu	деньги как вода
N	5	53
NF	0,004	0,004

Tablica 12.

Samo pet primjera može se pronaći u hrvatskom korpusu za frazem *bacati/baciti novac u vodu*. Značenje frazema jest „brzo trošiti/potrošiti novac“. Ako se pretražuje frazem bez glagola, dobije se isti rezultat jer svih pet primjera su upravo s glagolom *bacati/baciti*.

a. „Evo ispričavam se na malo podebljem "pilanju" ali jednostavno ne želim srljati i **baciti novce u vodu.**“

b. „Ja ne znam što da radim, da kupujem sada klimu od 6000 kn I onda započnu grijati I šta ja **bacim** sav taj silni **novac u vodu** ili da čekam?“

c. „Dakle zašto **bacati novce u vodu** ako nam taj kadar neće biti potreban tržištu rada nikada, ali mogu se dodati kao sporedna zanimanja.“

Normalizirana frekvencija hrvatskog i ruskog frazema je identična (0,004). Evidentno je da se jednako rijetko pojavljuju u svojim odgovarajućim korpusima. Što se tiče glagola koji se pojavljuju uz frazem, zanimljiva je pojava *утекать/утечь/течь* (*protjecati/teći*) koji se vežu uz imenicu *вода* pa tako i uz ovaj frazem. U korpusu se pojavljuje u 13 primjera. Značenje je identično kao u hrvatskom jeziku, ali imaju i još jedno značenje koje opisuje njegovu protočnost (primjeri b i c).

a. „И еще одно: **деньги как вода** утекают сквозь пальцы, а вещь, выбранная с душой, может долгие годы служить своим владельцам и напоминать о человеке, который сделал столь прекрасный и полезный подарок.“

b. „**Деньги как вода**, они текут к вам в руки сами.“

с. „Деньги как вода что протекает по сотни ручьев и оказывается в реке, но раз не возводить плотины, то речка может распуститься.“

frazem	<i>kao/ko jaje jajetu / dvije kapi vode</i>	<i>как две капли воды</i>
N	397	10 818
NF	0,33	0,74

Tablica 13.

Definicija ovih frazema jest „biti vrlo sličan“. Ruski frazem se u ovom slučaju razlikuje od hrvatskog, ali u korpusu se ipak može naći 4 primjera koji je doslovno isti kao u ruskom jeziku (*kao/ko dvije kapi vode*). Ipak, hrvatska varijanta je *kao/ko jaje jajetu* što dokazuju 393 primjera u korpusu. Glagoli koji se vežu uz frazem su *sličiti, nalikovati, naličiti, ličiti*, i dr.

a. „*Dosadašnje garniture nalikuju jedna drugoj kao jaje jajetu.*“

b. „*Međutim, unatoč iznimkama, veliki je problem što većina pisanih preporuka nalikuju jedna drugoj kao jaje jajetu.*“

c. „*Izgledale su kao dvije kapi vode, potpuno iste.*“

Ruski frazem ima 10 818 pojavnica u korpusu što je, nakon normalizacije frekvencija, više nego u hrvatska inačica. Analizom kolokacija, evidentno je kakvo značenje frazem ima i u kojim kontekstima se pojavljuje jer se nalazi oko riječi: *похожий, походитъ, схожий, двойник, близнец* i dr. Promatrajući pet riječi iza i ispred frazema, riječ *похожий* pojavljuje se u čak 9 124 primjera što je nešto više od 84%. Po primjerima iz korpusa, drugih sinonimnih frazema u ruskom jeziku nema.

a. „*Местные жители, проходившие по пролегающей через железнодорожные пути пешеходной дорожке, ведущей от станции Клязьма к посёлку, обратили внимание на стоящих рядом с путями двух парней, как две капли воды похожих друг на друга.*“

b. „*Нельзя сказать, что они все как две капли воды похожи друг на друга, но количество общих черт с течением времени возрастает.*“

c. „*По экспертным оценкам, товары, как две капли воды похожие на продукцию известных марок, занимают сегодня 15–17% отечественного рынка.*“

frazem	<i>[glagol] vodu [...] sito/rešeto</i>	<i>воду в решете носить/[глагол]</i>
--------	--	--------------------------------------

N	10	245
NF	0,008	0,02

Tablica 14.

U korpusu postoji 12 primjera koji odgovaraju pretraživanju na način kao u tablici 14. Dva primjera nisu u prenesenom značenju tako da je ukupan broj frazema 10. Frazemi koji odgovaraju svim kriterijima jesu: *držati vodu kao/ko sito*, *držati vodu kao rešeto*, *lijevati vodu u rešeto*, *držati vodu poput sita*, *nalijevati vodu u rešeto*, *uliti vodu u rešeto*, i *sipati vodu u rešeto*. Samo *lijevati vodu u rešeto* ima dva primjera u korpusu, a ostali po jedan. Značenje ovih sinonimnih frazema jest „raditi uzaludan posao“.

a. „Objašnjavati Šeoliću isto je što lijevati vodu u rešeto.“

b. „Ovo što policija tvrdi drži vodu kao sito.“

c. „Do kraja filma izloženi smo nizu predvidljivih klišeja (štoviše, lik Cilliana Murphyja, murjak Raymond Leon, hodajući je klišej), a rasplet drži vodu poput sita za krupni agregat.“

U ruskom korpusu potrebno je pretražiti frazem na dva načina: *воду в решете носить* te *носить воду в решете*. Također i u ruskom postoji više glagola koje mogu doći na mjesto glagola *носить*, ali su u znatno manjem broju. Šest najčešćih glagola prikazani su u tablici 15.

glagol	N	glagol	N
<i>носить</i>	162	<i>удерживать</i>	9
<i>приносить/принести</i>	18	<i>таскать</i>	8
<i>проносить</i>	10	<i>уносить</i>	2

Tablica 15.

a. „Нельзя идти против воли народа, это все равно, что воду в решете носить.“

b. „Если вы будете принимать препараты, но перестанете следить за собой, таким образом вы будете носить воду в решете.“

c. „В противном случае любая дискуссия на астрологические темы превращается в бесконечные и безрезультатные попытки удержать воду в решете.“

3.3.3 FRAZEMI S NAZIVIMA DIJELOVA TIJELA

frazem	<i>виці [...] за нос + виці за нос</i>	<i>водить [...] за нос + водить за нос</i>
--------	--	--

N	95+814=909	2 587+3 631=6 218
NF	0,75	0,43

Tablica 16.

Frazem *vući za nos* zajedno sa svim varijantama pojavljuje se 909 puta u korpusu. Pošto hrvatska sintaksa dopušta da se između *vući* i *za* ubaci riječ bez promijene značenja, istraženi su takvi primjeri i rezultati su takvi da se najčešće pojavljuje zamjenica *nas* (11 puta). Od imenica, mogu se pronaći primjeri poput *raju*, *građane*, *čitateljstvo*, *čovječanstvo*, *profesore*, itd. Zanimljivo je da negacija *ne* je tek druga po učestalosti pojavljivanja prije frazema, a prvi je veznik *i* (17 puta). Nadalje, proučavajući sam frazem *vući za nos*, dobiju se isti rezultati pošto je zamjenica *nas* na prvom mjestu (53 puta), zamjenica *me* pojavljuje se 34 puta, a veznik *i* 29 puta. Što se tiče imenica, *godina* se pojavljuje 22 puta te se treba napomenuti kako ima 8 primjera za imenice *država* te *političar* tako da se i ovdje frazem može povezati uz komentare vezane uz politiku, a takav je i kontekst većine primjera u korpusu. Dakle značenje frazema bilo bi „obmanjivati, zavlačiti s nečime“.

- a. „Predmet je još u istrazi, a 2005. zatraženo je proširenje istrage koja još nije završena - kazao je Slobodan Denona, glasnogovornik zadarskog ŽDO-a, koje je istragu protiv zloglasnog zapovjednika pokrenulo 1992. Predsjedniče Tadiću, zašto ste nas vući za nos?“
- b. „No pogledamo li Hrvatsku danas ovakvu kakva je, možda bi najbolji zahtjev bio da nas se prestane pljačkati i vući za nos.“
- c. „A opet nas političari vući za nos i uzimaju sve više za svoje potrebe.“
- d. „Postoji u značajnijem smislu samo tamo gdje ima neku posebnu priliku vući narod za nos, kao u Venezueli.“

Iako se u korpusu pojavljuje 6 218 puta, nakon normalizacije frekvencija, frazem *водитъ за нос* ipak se pojavljuje rjeđe nego *vući za nos*. U proučavana dva frazema postoje sličnosti jer se i u ruskom korpusu najčešće pojavljuje zamjenica *нас* kao neposredni prethodnik frazema (140 puta), no ono što je zanimljivije jest kontekst u kojem se frazem pojavljuje. Zanimljivo je da se riječ *обманывать* može pronaći u primjerima, a upravo je to sinonim frazema. Kao i u hrvatskom, ovdje je isto kontekst vezan uz to da se „narod vuče za nos“ što ima političke konotacije pa se može reći da se upotrebljavaju u istim kontekstima. Treba napomenuti da u se

u oba korpusa mogu pronaći i primjeri gdje ovi frazemi zapravo nisu frazemi nego imaju doslovno značenje, ali broj je zanemariv.

- a. „И довольно долго водили за нос русского правителя.“
- b. „Беда в другом как грузинский народ водили за нос , это как надо было замбировать всех чтоб забыть свою историю!!!“
- c. „Короче говоря, мы не хотим, чтобы в этой короткой жизни нас беспокоила, обманывала и водила за нос горстка политических мошенников.“
- d. „Сколько раз подшучивала она над нею и ловко, осторожно водила ее за нос.“

frazem	(imati) soli u glavi	(иметь) голову на плечах
N	384	10 507
NF	0,31	0,72

Tablica 17.

U korpusu će se pretraživati *sol u glavi* jer tako će se dobiti svi mogući rezultati za frazem. Da se pretraživala s glagolom, izostalo bi primjera koji nemaju takvu strukturu što se vidi i u broju pojavnica (95<384). Najčešća riječ koja se veže uz frazem je *zrno* sa 166 pojavnica što čini čak 43%. Ako tome pridodamo riječ *zrnce*, taj broj raste do 194 odnosno 50,5%. Druga najčešća riječ je glagol *imati* kojemu je broj pojavnica već spomenut – 95. Značenje frazema jest „biti pametan, razuman“.

- a. „Da imaš dva zrna soli u glavi vidio bi da je Dežulović napisao članak jezikom onih "intelektualaca" kojima se diviš.“
- b. „Jer svima sa imalo soli u glavi jasno je kako je rat sve samo ne gotov.“
- c. „Čovjek sa zrcem soli u glavi mora se upitati – ima li tim lažima kraja?“
- d. „Ako imaš soli u glavi, pokazat ćeš to gotovo u svakom razgovoru; ako nemaš, bolje je besmisleno pričati o temi koju potaknu drugi, nego o temi koju sam odabereš.“

U hrvatskom jeziku postoji i fraza *glava na ramenima*, ali njezino značenje nije isto kao značenje ruske *голова на плечах*. To se može potvrditi i s nekoliko primjera iz korpusa. Najprije, ako se prouče ključne riječi u kontekstu, glagol *nasloniti* pojavljuje se 24 puta od 340 pojavnica tako da u tim slučajevima se ne može reći da se radi o prenesenom značenju. Kroz primjere, najčešće značenje bilo bi „biti dobro, biti živ“.

a. „Bit će dobro ako izvuče glavu na ramenima...“

b. „Samo se nadam da ćeš sačuvati glavu na ramenima.“

Što se tiče frazema (*иметь*) *голова на плечах*, najčešća pojava uz frazem je povratno-posvojna zamjenica *свои* (1964 puta), glagol *иметь* veže se uz frazem 696 puta, a potvrda da *голова на плечах* nema samo preneseno značenje jest glagol *положить* koji se pojavljuje 507 puta u korpusu. Ovaj frazem, kao što je već spomenuto, dijeli značenje s hrvatskim (*имати*) *solі u glavi*, a ne *имати glava na ramenima* što potvrđuju i sljedeći primjeri.

a. „Если есть голова на плечах и не гонишься за дармовой рыбой, все будет в порядке.“

b. „Так значит, у Иберта есть своя голова на плечах.“

c. „Только имея голову на плечах, ты сможешь прогрессировать, увеличивать выносливость, массу и силу в течение всей тренировочной жизни.“

frazem	(<i>bacati/baciti</i>) [...] u <i>оči</i>	<i>mazati</i> [...] <i>оči</i> + <i>mazati</i> <i>оči</i>	(<i>нукать/нустить</i>) [...] в <i>глаза</i>
N	280	924 + 176=1 100	4 549
NF	0,23	0,91	0,31

Tablica 18.

Frazem koji označava zavaravanje nekoga ima više verzija te će stoga biti proučene koje verzije postoje i koliko imaju pojava u odgovarajućim korpusima.

imenica u nominativu	N	imenica u nominativu	N
<i>prašina</i>	154	<i>kajmak</i>	2
<i>pijesak</i>	52	<i>otrov</i>	1
<i>krafna</i>	27	<i>narod</i>	1
<i>magla</i>	7	<i>istina</i>	1
<i>kiselina</i>	5	<i>blato</i>	1

Tablica 19.

Tablica 19 prikazuje koje imenice se pojavljuju navedenoj frazi *bacati/baciti [nešto]u oči*. Vidljivo je da nisu svi primjeri nužno frazemi (*otrov, kiselina...*), ali one koje se pojavljuju i u prenesenom i u doslovnom značenju (*prašina, pijesak...*). Kroz primjere u korpusu, zaključuje

se da su većinom u prenesenom značenju. Čak i imenica *krafna* ima preneseno značenje u ovom kontekstu što se može vidjeti u primjeru c, kao i imenica *kajmak* (primjer e).

- a. „Ovaj bloger **baca prašinu u oči** ljudima kako bi zaboravili na sve krive poteze vlasti.“
- b. „To dakako ne bi bilo ništa loše kad bi se iznijeli pošteni argumenti, a ne mahnito **bacao pijesak u oči** kako bi se osoban animozitet spram Milanovića prikazao kao objektivna nužnost potrebna radi ekonomskog napretka zemlje.“
- c. „Problem je sljedeći, nema te vlasti kojoj je u interesu da joj narod bude obrazovan i kritičkog mišljenja jer mu onda neće moći **bacati krafne u oči**.“
- d. „Kako date da vam se tako **baca magla u oči** i odvraća vas se od osoba koje su zapravo krive.“
- e. „Pojeli bi se za jednu noć u takvom hotelu. Ajde kome **bacate kajmak u oči**.“

Na osnovi primjera *prašina u oči* istražilo se koji glagol se najčešće pojavljuje u korpusu, a to je očekivano *baciti/bacati* (154 puta). Ostali glagoli su *sipati*, *upuhavati* i dr.

Drugi primjer frazema koji ima isto značenje jest *mazati/ oči*, odnosno *mazati (nekome) oči*. Ovaj frazem pojavljuje se više puta nego prethodni pa se slobodno može reći da se češće koristi. Imenice uz koje se najčešće frazem pojavljuje su *narod*, *čovjek (ljudi)*, *javnost* i dr. Prouči li se kolokacije detaljnije, ostale riječi koje se vežu uz frazem su: *muljati*, *bezobrazno*, *naivac*, *obmana*, *lagati*, *neuk* i dr. Analizom ruskog korpusa, *мазать глаза* nije frazem kao u hrvatskom jeziku već samo ima doslovno značenje.

- a. „Policija **maže narodu oči** govoreći da su ovi jadnici vrh vrhova zadarskog narko miljea.“
- b. „Vladajući mogu koristiti krive statistike i **mazati oči** javnosti ali ne previše i predugo.“
- c. „Smatram da nam čelni ljudi hrvatskog nogometa **mažu oči** problemom navijača kako bi u sjeni mogli nastaviti sa svojim sramoćenjem domaćeg nogometa.“

Kao i u hrvatskom primjeru, prvo će se istražiti koje su najčešće riječi koje se pojavljuju ako se u CQL-u traži na način da se izostavi imenica iz frazema, a prikazani su u tablici 20.

imenica	N	imenica	N
<i>пыль</i>	4 264	<i>туман</i>	11

<i>дым</i>	55	<i>пылинка</i>	7
<i>зайчик</i>	13	<i>песок</i>	5

Tablica 20.

U tablici 20 se vidi da je imenica *пыль* (*prašina*) prisutna u najviše primjera – njih čak 93,7%. Uz nju, ostale iste imenice kao u hrvatskom su *туман* (*magla*) i *песок* (*pijesak*). Značenja u oba jezika su ista – „obmanjivati, prikazivati stvari ljepšima nego jesu“. S druge strane imenica *дым* (*dim*) pojavljuje se samo u ruskim primjerima. Nisu svi primjeri u prenesenom značenju, ali ipak postoje primjeri koji jesu (primjer b).

- a. „*Стоит помнить, что мошенники чаще всего прекрасные психологи и могут пустить пыль в глаза, потом взять у вас предоплату и растворится.*“
- b. „*Ну ничего, власть придумает как еще пустить дым в глаза.*“
- c. „*С самого начала было ясно, что пускают туман в глаза.*“
- d. „*С пилотом, быстрее всего, было все в распорядке, просто он, наверно, желал пустить пылинку в глаза, но это обсуждало об различной наглости и потому было здорово.*“

frazem	<i>ustati/dići(se) na lijevu/krivu nogu</i>	<i>встать (не с той/левой) ноги</i>
N	221	1 101
NF	0,18	0,08

Tablica 21.

frazem	<i>ustati/dići(se) na desnu/dobru nogu</i>	<i>встать с правой/хорошей ноги</i>
N	11	26
NF	0,009	0,001

Tablica 22.

Frazem kojemu je konstituent pridjev *lijevu* ima 169 primjera u korpusu, a kada je konstituent pridjev *krivu*, frazem se pojavljuje 40 puta. U ukupan zbroj frazema na hrvatskom jeziku dodan su i dijalektizmi (*ustati/dići na livu/levu nogu*) pošto postoji 12 takvih primjera u korpusu. Značenje ovoga frazema jest „biti loše volje, mrzovoljan“. Daljnjim pretragama, vidi se da osim primjera s imenicama *lijevu* i *krivu* nogu, postoji još samo jedna imenica koja se može pojaviti u ovom kontekstu, a to je *desnu* (*nogu*) i jedan pridjev *dobru* (*nogu*). Značenje takvog frazema antoniman je i u korpusu postoji 11 takvih primjera (primjeri d i e).

- a. „Puno borbi i puno tehnika, a oni koji se nisu kvalificirali taj dan kao da su **ustali na lijevu nogu**.“
- b. „Čini se kako je Van Gaal **ustao na krivu nogu** jer su „na tapetu“ došli Ribery i izbornik Švicarske.“
- c. „A dio toga što može izvući je da shvati i zauzme stav da to što se šefica **digla na lijevu nogu** ne smije utjecat na sviju i da ne smije ići na posao s grčem zbog pitanja na koju će se nogu dići.“
- d. „Evo ja se **ustala na desnu nogu**, naravno predobro sam volje.“
- e. „Ja se ispričavam, nisam se danas **digao na dobru nogu** pa nisam uvidio u kojem je to trenutku ovakav šovinizam postao normalan na ovom forumu.“

Ruski frazem *встать не с той ноги* pojavljuje se u 978 primjera, a kao i u hrvatskom jeziku, postoji i verzija frazema *встать с левой ноги*, koja ima 123 primjera u korpusu. Treba napomenuti da se u korpusu frazem pretraživao i inverzijom (*с той ноги/левой встать*). Nadalje, sličnost s hrvatskim frazedom se nastavlja i u pogledu antonima. *Встать с правой ноги* antoniman je prethodno spomenutim frazemima. Spomenuta sličnost nastavlja se i s frazedom *встать с хорошей ноги* jer se pojavljuje dva puta u korpusu. Četiri antonimna frazema, dva iz oba jezika, te njihov broj pojava te normalizirana frekvencija može se vidjeti u tablici 22.

- a. *Лень, плохое самочувствие, загруженность на работе, утром **встал не с той ноги**, неудачный день – это лишь малая часть отговорок, которые мы придумываем сами для себя.*
- b. *Если **встал с левой ноги**, весь день будешь злиться.*
- c. *Опять же если я **встану с правой ноги** - сегодня познакомлюсь с симпатичным молодым человеком и т.д.*
- d. *В этот день он **встал с хорошей ноги** и настроение было замечательное.*

frazem	<i>držati jezik za zubima</i>	<i>держатъ язык за зубами</i>
N	485	5 027
NF	0,40	0,35

Tablica 23.

Značenje frazema jest „biti tih, paziti na riječi“. U usporedbi s ostalim obrađenim frazemima, normalizirana frekvencija u oba slučaja je relativno velika. Treba napomenuti kako se u oba jezika ovaj frazem može pojaviti u još nekoliko oblika s drugim glagolima te će ovdje biti navedeno nekoliko primjera iz oba korpusa. U hrvatskom korpusu pojavljuju se sljedeći sinonimni frazemi: *zadržati jezik za zubima* (13 puta), *staviti jezik za zube* (4 puta), *strpati jezik za zube* (1 put), i *imati jezik za zubima* (1 put). Frazem se najčešće pojavljuje uz riječi *moći, znati, htjeti, trebati, morati, naučiti* i dr.

a. „Žene teško drže jezik za zubima kada saznaju nešto što bi trebalo ostati u povjerenju.“

b. „Još kad bi se prestao valjati po terenu, glumatati i držati jezik za zubima, mogao bi postati jako jako dobar igrač.“

c. „Ne mogu zadržati jezik za zubima i moram reć' pazi, svaki princ se pretvori u žabu kad tad'.“

U ruskom jeziku pojavljuju se sljedeći sinonimni frazemi: *удерживать/удержать язык за зубами* (103 puta), *придерживать/придержать язык за зубами* (63 puta), *непридержать язык за зубами* (24 puta), *сдерживать язык за зубами* (9 puta) itd. Frazemi se najčešće pojavljuju uz riječi kao što su *неумение, помалкивать, уметь, научиться, молчать, предпочитать* i ostale.

a. „Умейте держать язык за зубами, даже если покинули прошлое место работы со скандалом.“

b. „Сработано чисто – комар носа не подточит, ведь о преступлении знал один только Иован, а такие люди умели держать язык за зубами.“

c. „Так я пал жертвой мною же изобретенной уловки, и мне пришлось приложить немало труда, чтобы удержать язык за зубами.“

d. „Прошел еще год, дети не удержали язык за зубами и охотно поделились своей тайной с окружающими, среди которых нашлось немало сочувствующих, и еще больше скептиков.“

3.3.4. OSTALI FRAZEMI

frazem	<i>novaca/love kao/ko (pljeve, blata)</i>	<i>денег как грязи</i>
N	23	27

NF	0,02	0,001
----	------	-------

Tablica 24.

U hrvatskom postoji više verzija frazema *денег как грязь* i zbog toga će sve verzije koje su u bazi frazema hrvatskog jezika istražiti. U korpusu postoji sedam verzija koje su prikazane u tablici 25. Ono što se u tablici 24. može primijetiti jest da ukupan broj pojava frazema je gotovo identičan i jasno je da se ovaj frazem češće koristi u hrvatskom jeziku.

frazem	N
<i>novaca kao blata</i>	10
<i>novca kao blata</i>	4
<i>novaca ko blata</i>	4
<i>novca ko blata</i>	2
<i>novca ko pljeve</i>	1
<i>novca kao pljeve</i>	1
<i>novaca ko pljeve</i>	1

Tablica 25.

Dakle u korpusu je češća upotreba imenice *blato*, ali i tri upotrebe imenice *pljeva* nisu zanemarive jer dokazuju da postoji više frazema koja imaju isto značenje, odnosno sinonimni frazemi. Nije iznenađujuće da se ovi frazemi u korpusu najčešće pojavljuju uz glagol *imati* (11 puta). Glavno značenje ovoga frazema jest „imati mnogo novaca“.

- a. „Netko je za vas rekao da ste tenor koji će imati novca kao blata. To je napisao jedan novinar, jer se misli da tenori najbolje zarađuju i uvijek dobivaju visoke honorare.“
- b. „Kad bismo imali novaca kao blata, bismo li se tada pokrenuli?“
- c. „Otišao sam u HDZ, samo zato jer tu i jest blagostanje, novca ko pljeve, a raditi ne moram ništa.“

Na ovako malom uzorku niti jedna riječ koja prethodi frazemu se ne ističe, ali mogu se spomenuti *у кого* i *у него* pošto prethode frazemu dva puta u istraženom korpusu tekstova.

- a. „Ему скидок не давайте, он гений-ядерщик, а у них денег как грязь.“
- b. „Думаю, многие знают, что в интернете денег как грязь под ногами жителя деревни Верхние Васюки.“
- c. „Страна такая, денег как грязь, вот и не знают куда их деть!!!“

frazem	<i>kao/ko baba/baka [prijedlog] [imenica]</i>	<i>как базарная (баба/торговка...)</i>
N	37	263
NF	0,03	0,02

Tablica 26.

Nakon pretrage frazema u hrvatskom korpusu na način kako je prikazan u tablici 26, dobiveni su sljedeći rezultati:

prijedlog + imenica	N	prijedlog + imenica	N
<i>na placu</i>	16	<i>iz bolesti</i>	9
<i>s placa</i>	9	<i>iz bunila</i>	2
<i>s pijaca</i>	1		

Tablica 27.

Nakon eliminacije svih rezultata koji nisu u prenesenom značenju, napravio se mali korpus od samo onih frazema koji su navedeni u tablici 27 kako bi se provjerilo u kojim kontekstima se pojavljuju i kako bi se odredila definicija frazema. Kratka analiza pokazala je da se frazem pojavljuje uz glagole poput *pojaviti se*, *reći*, *ustvrditi*, *ići* itd. Uz pomoć primjera, može se definirati frazem, tj. frazemi jer *baba s placa* primjerice znači „biti naporan, puno pričati, a malo toga korisno reći“, a *baba iz bolesti/bunila* bi značilo „odjednom, neočekivano“.

- a. „Pojavi se **ko baba iz bolesti**, digne na noge neki postotak naivnog stanovništva koje živi u pričama o boljem sutra i velikoj lovi zakopanoj u rudnicima nekog tamo El Dorada u koji nas on vodi.“
- b. „Obojica su prekršili pravila, dobili zaslužene kazne i to je to, a vi se tu raskokodakali **ko babe na placu**, jedni da pljuju po Hamiltonu, a drugi da ga brane (iako nije zaslužio) vidim po komentarima sve veliki F1 znalci (sarkazam na 100 %) svaka čast iznimkama, ali nažalost jako ih je malo.“
- c. „Puki je bio **kao baba s placa** - razgovarao bi apsolutno sa svakim i javljao se na nepoznate brojeve telefona.“

U ruskom korpusu za početak se pretražilo sve imenice koje dolaze iza *как базарная*. U tablici 28 prikazani su rezultati takvog načina pretrage. Ukupno ima 263 rezultata, a u tablici su prikazani osam najčešćih riječi. Što se tiče kolokacija, frazemi se najčešće pojavljuju uz sljedeće riječi: *крикливый*, *визжать*, *ругаться*, *орать*, *обзывать*, *ругать*, *кричать* i dr. „Neprijereno, glupo, nepošteno, opsceno“ sve su prikladne definicije ovih frazema.

imenica	N	imenica	N
<i>баба</i>	144	<i>девка</i>	6
<i>торговка</i>	57	<i>хабалка</i>	2
<i>бабка</i>	23	<i>проститутка</i>	2
<i>тетка</i>	8	<i>тетя</i>	1

Tablica 28.

a. „Честно говоря, я не видел здесь мессаги хуже чем эта - Вы сами ведете себя **как базарная баба.**“

b. „Вот только во-первых, мы здесь находимся не в доме престарелых и не в монастыре, а во-вторых, после того как "дама" позволила себе грубо перейти грань цивилизованности, поведя себя **как базарная торговка**, глупо ожидать уважения к себе.“

c. „Оскорбив или готовый оскорбить женщину, мужик ищет оправдание, и даже оправдывается перед другим – Это вообще класс, как можно пасть, чтобы своей подлостью ещё делиться с другими и **как базарная баба** орать - что не виновата я, он сам пришёл!“

d. „За свои 25 лет я такого не переживала:грубила, обзывала, унижала, **как базарная тетка** смачно обсуждала рожениц.“

e. „А если уж ты настолько сильно любишь вести себя **как базарная бабка**, тогда ступай на рынок и там публику развлекай своими ораторскими способностями.“

frazem	<i>kao/ko grom iz vedra/vedrog neba</i>	<i>как гром среди ясного неба</i>
N	79	4 532
NF	0,07	0,31

Tablica 29.

Frazem *kao/ko grom iz vedra/vedrog neba* pojavljuje se 76 puta u hrvatskom korpusu, a tri dodatna primjera su *kao munja iz vedrog neba*. Gledajući kolokacije, mogu se izdvojiti ključne riječi u kontekstu poput *odjeknuti, vijest, pogoditi, odjednom, pojaviti, doći/dolaziti* i dr. Značenje frazema jest „iznenada, neočekivano“.

a. „Zato je **kao grom iz vedra neba** odjeknula vijest da je Whedon osobno adaptirao Shakespeareov komad „Mного vike ni za što“, te ga snimio i režirao u potpunoj tajnosti.“

b. „Kada je Lu sa svojim kolegama proučavao signale koje je emitirao gigantski snop svjetlosti s obale Floride kao i drugi sa područja Oklahome, uočeno je da su se zapravo pojavili **kao munje iz vedrog neba**.“

Ruski frazem ima isto značenje kao i hrvatski. Razlika je u više varijanti frazema. Najčešća je, naravno, *как гром среди ясного неба* (4 467 pojavnica). Ostale varijante uključuju: *как молния среди ясного неба*, *как удар среди ясного неба*, *как гром среди безоблачного неба*, *как гром среди чистого неба* itd. Frazem se najčešće pojavljuje uz sljedeće riječi: *грянуть*, *прогреметь*, *прозвучать*, *сваливаться*, *обрушиться* i dr. Normalizirana frekvencija pokazuje razliku od 0,24 u korist ruskoga korpusa tako da ovaj veći broj varijacija nije iznenađujući.

a. „И, вдруг, **как гром среди ясного неба**, из Петрограда пришла весть об октябрьском вооруженном восстании.“

b. „И тут, **как молния среди ясного неба**, ты узнаешь об его измене!“

c. „Девушка никогда не была лидером, но всегда стремилась к вершине из-за чего падения были для нее **как удар среди ясного неба**.“

d. „И вдруг, **как гром среди безоблачного неба**, в Архангельск ворвалась весть о крушении монархии.“

frazem	[...] <i>kako vjetar puše</i>	(от)куда ветер дует
N	484	2 240
NF	0,40	0,15

Tablica 30.

Nakon pretrage u korpusu, vidljivo je da hrvatski frazem se može pojaviti u dvije funkcije. Prva je kao imenski predikat (primjer a), a druga kao priložna oznaka (primjeri b i c), ali značenja su im identična. Što se tiče pojavnica uz frazem, najčešće se pojavljuje povratno-posvojna zamjenica *sebe* (*se*) što samo pokazuje da se *kako vjetar puše* pojavljuje uz povratne glagole. Zatim se primjećuju oblici glagola *biti* što dokazuje funkciju imenskog predikata. Što se tiče glagola, najčešće se pojavljuju *mijenjati*, *okrenuti*, *imati*, *znati* i dr. Najčešće imenice su *čovjek*,

mišljenje, okretanje, političar i dr. Značenje frazema jest „ne imati svoje mišljenje, ići za prilikama“.

- a. „Ma ne trebaš to podcrtavati, Mesić je **kako vjetar puše**, to znaju svi.“
- b. „Tipično za Vladu koja nema svoj čvrsti stav već se okreće **kako vjetar puše**.“
- c. „Žali Bože takvih ljudi koji mijenjaju mišljenje o nekome **kako vjetar puše**.“

Uz glagol *дуть*, dva najčešća primjera još su *подуть* i *дунуть* i oni su dodani u ukupan zbroj N u tablici 30. Glagol *дуть* pojavljuje se 1 920 puta, *подуть* 262 puta, a *дунуть* 58 puta. Imenice uz koje se najčešće frazemi pojavljuju su *человек*, *принцип*, *партия* itd.

- a. „И все мы прекрасно понимаем **откуда ветер дует**, какая политическая сила заинтересована в таком беззаконии.“
- b. „Они ведь „опытные политики“, знающие, **откуда ветер дует**.“
- c. „Сдаётся мне, что соберутся люди, плохо понимающие, **откуда ветер дует**, по телевизору одно говорят, мы – другое.“

frazem	[glagol]kraj s krajem	[глагол] концы с концами
N	2 444	15 159
NF	2,02	1,04

Tablica 31.

Posljednji obrađeni frazem ima najviše pojava u oba korpusa, a samim time i najveću normaliziranu frekvenciju. Pretraga se izvršila na način da se uz *kraj s krajem*, odnosno *концы с концами* pretraže bez glagola te da se vidi uz koje se glagole mogu pojaviti jer uz sve glagole uz koje se pojave imaju isto značenje – „živjeti u siromaštvu, oskudno“. Iznimka ipak postoji u ruskom jeziku kod frazema *связать/связывать концы с концами* koji ima značenje „povezati priču“. U tablicama ispod prikazan je ukupan broj glagola koji se pojavljuju u ovom kontekstu. Glagoli su navedeni u infinitivu, a navest će se prvih devet rezultata iz korpusa.

glagol	N	glagol	N	glagol	N
<i>спаяти</i>	989	<i>сpojити</i>	187	<i>скрpati</i>	66
<i>крpati</i>	537	<i>склpati</i>	90	<i>vezати</i>	47
<i>сastavlјати</i>	273	<i>сastavити</i>	71	<i>крpити</i>	41

Tablica 32.

glagol	N	glagol	N	glagol	N
<i>сводитъ</i>	13 840	<i>свозитъ</i>	187	<i>увязать</i>	37
<i>сходиться</i>	268	<i>свести</i>	187	<i>связать</i>	32
<i>связывать</i>	210	<i>сойтись</i>	42	<i>сводиться</i>	26

Tablica 33.

Najčešće kolokacije uz hrvatski frazem su sljedeće: *jedva, preživljavati, jedvice, čovjek, moći, teško, imati, građanin, živjeti, većina* itd. Zanimljivo je da se u hrvatskom korpusu mogu naći tri primjera *sastavljati/spajati/vezati konac s koncem*.

- a. „Gotovo polovina kućanstva *jedva spajaju kraj s krajem*, prvenstveno u Slavoniji i sjevernoj Hrvatskoj, a najmanje u Zagrebu.“
- b. „Imaju po 5 - 10 krava, traktor iz ex Jugoslavije, 10 - 15 ha zemlje i *krpaju kraj s krajem* da pokriju režije i hranu.“
- c. „Ljudi *jedva sastavljaju kraj s krajem* da bi kupili osnovne namirnice.“
- d. „Al' ni mi baš neka sreća niti forpas kak nekima, *vežem konac s koncem*.“

Najčešće kolokacije uz ruske frazeme su sljedeće: *едва, труд, еле-эле, мочь, семья, человек, позволять* itd.

- a. „Для ухода за малышом нужны деньги, а молодая пара *едва сводит концы с концами*, живя на крохотное пособие Сони и редкие заработки Бруно, промышляющего мелким воровством.“
- b. „Что уж говорить о сельских храмах, где священники *едва сводят концы с концами*, окормляя не менее бедных прихожан.“
- c. „По ходу сочинения в либретто пришлось внести значительные изменения, чтобы *связать концы с концами*.“

3.4. RASPRAVA

kategoriya	Nh	Nr	NFh	NFr
frazemi s nazivima životinja	1 201	6 329	0,99	0,44
frazemi sa sastavnicom <i>voda/voda</i>	706	12 745	0,58	0,88
frazemi s nazivima dijelovima tijela	3 390	27 428	2,80	1,89
ostali frazemi	3 067	22 221	2,54	1,53

ukupno	8 364	68 723	6,91	4,72
---------------	--------------	---------------	-------------	-------------

Tablica 34. (Nh – ukupan zbroj pojavnica frazema u hrvatskom korpusu, Nr – ukupan zbroj pojavnica frazema u ruskom korpusu, NFh – normalizirana frekvencija u hrvatskom korpusu, NFr – normalizirana frekvencija u ruskom korpusu)

Tablica 34 prikazuje ukupan zbroj frazema po kategorijama u oba korpusa. Broj frazema po kategoriji je 5 po jeziku. Ruski korpus je za točno 13,343,834,915 primjera veći nego hrvatski pa se zbog toga morala provesti normalizacija frekvencija. Veći broj ruskih pojavnica zbog toga nije iznenađujući, ali bitnija je ukupna normalizirana frekvencija. Samo u jednoj kategoriji (frazemi sa sastavnicom *voda/вода*) ruski korpus ima veću frekvenciju. Gledajući ukupan rezultat, u ovih 20 obrađenih primjera, može se zaključiti da govornici hrvatskog jezika češće koriste frazeme nego ruski, barem u pisanom obliku ($6,91 > 4,72$). Potrebno je naglasiti da ovaj rezultat ne mora nužno opisivati stvarno stanje već je ovo samo mali uzorak koji može biti dobar pokazatelj stvarnog stanja, ali nikako konačan odgovor. Zbog toga ovakav tip istraživanja može se nastaviti jer korpus je gotovo neiscrpan izvor primjera i jedan od najboljih načina za proučavanje deskriptivnog jezika, tj. gramatike.

4. ZAKLJUČAK

Nakon kratkog uvoda u teoriju i što zapravo frazeologija jest i što proučava, dobila se čišća slika o tome što su frazemi. Korpusno istraživanje pokrilo je 77 087 rezultata. Pet hrvatskih frazema ubačena u četiri kategorije (frazemi s nazivima životinjama, frazemi sa sastavnicom *voda/bođa*, frazemi s nazivima dijelova tijela, i ostali frazemi) su obrađena, dakle njihova značenja, sinonimi, primjeri te uspoređena s frazemima iz ruskog jezika. Iz rezultata se može zaključiti da su većina uspoređivanih frazema istoga značenja, ali zanimljivi su njihovi sinonimi (varijacije u glagolima i imenicama) koji se u nekim primjerima uvelike razlikuju. Tablica 34 konačan je zaključak istraživanja. Na uzorku od 40 (20 hrvatskih +20 ruskih) frazema, u ruskom korpusu više je pojava frazema nego u hrvatskom što nije iznenađujuće gledajući veličine korpusa ($14,553,856,113 > 1,210,021,198$), ali nakon što se normaliziraju frekvencije, rezultati su drugačiji. Gledajući spomenuti uzorak, u hrvatskom korpusu se koristi više frazema. Dakle hrvatski govornici u pisanom jeziku koriste više frazema nego govornici ruskog jezika, a razlika je $(6,91-4,72) 2,19$. To znači da na milijun primjera u oba korpusa, u hrvatskom će se frazem pojaviti 2,19 puta više nego u ruskom korpusu.

5. BIBLIOGRAFIJA

LITERATURA

1. Cowie, Anthony Paul, ed. *Phraseology: Theory, analysis, and applications*. OUP Oxford, 1998. str.5, 97.
2. Ježek, Elisabetta. *The lexicon: An introduction*. Oxford university press, 2016. str.25-27
3. Kilgarriff, Adam, Baisa, Vít, Bušta Jan, Jakubiček, Miloš, Kovář, Vojtěch, Michelfeit, Jan, Rychlý, Pavel, Suchomel, Vít. *The Sketch Engine: ten years on. Lexicography*, 2014. str.7-36.
4. Matešić, Josip. *Frazeologija i Dijalektologija*. Hrvatski Dijalektološki Zbornik, 1995, str. 83-88.
5. Meunier, Fanny, and Sylviane Granger, eds. *Phraseology in foreign language learning and teaching*. John Benjamins Publishing, 2008. str.15
6. Rahmanova, Ljudmila Igorevna, Suzdal'ceva, Vera Nikolaevna. *Sovremennyj russkij jazyk*. ČeRo, 1997, str.127-141.
7. Valgina, Nina Sergeevna, Ditmar Èl'jaševič Rozental', Margarita Ivanovna Fomina. *Sovremennyj russkij jazyk*. Logos, 2006 (glava 19-25). <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook107/01/>

WEB LITERATURA

1. Грамота.Ру <http://gramota.ru/>
2. Фразеологический словарь русского языка. https://phrase_dictionary.academic.ru/
3. Baza frazema hrvatskog jezika. <http://frazemi.ihjj.hr/>
4. Hrvatski jezični portal. <http://hjp.znanje.hr/>
5. Sketch Engine. <https://www.sketchengine.eu/>

6. SAŽETAK

KORPUSNA ANALIZA I USPOREDBA RUSKIH I HRVATSKIH FRAZEMA

Naziv frazem (фразеологизм) popularizirao je ruski lingvist Viktor Vladimirovič Vinogradov, a s njim počinje i uspon frazeologije kao grane lingvistike. Ključno je razlikovati fraze od frazema, odnosno slobodne fraze od vezanih. Slobodne fraze mogu mijenjati konstituente te ubacivati nove konstituente (*zelena kuća – plava kuća – plava stara kuća*). Vezane fraze ne mogu mijenjati konstituente (osim u slučajevima sinonimije). Postoje tri testa koja pomažu u spomenutoj distinkciji – test separacije, test supstitucije i test modifikacije. Glavna podjela frazema događa se na osnovi semantičkog značenja. Na toj osnovi postoje četiri tipa frazema: frazeološke sraslice (фразеологические сращения), frazeološke cjeline (фразеологические единства), frazeološke sveze (фразеологические сочетания) i frazeološki izrazi (фразеологические выражения).

Cilj istraživanja bio je pokazati sličnosti i razlike odabranih ruskih i hrvatskih frazema podijeljenih u četiri kategorije (frazemi s nazivima životinja, frazemi sa sastavnicom *voda/вода*, frazemi s nazivima dijelova tijela i ostali frazemi). Također su prikazani i sinonimni frazemi koji odgovaraju proučavanim konstrukcijama. U online alatu „Sketch Engine“ istraženo je 40 frazema (20 hrvatskih i 20 ruskih). Oni su uspoređeni kontekstualno i numerički. U tablicama su prikazani numerički rezultati koje čine broj pojavnica i normalizirane frekvencija, a kontekstualno su uspoređeni kroz nekoliko primjera iz korpusa. Sve pojavnice frazema naposljetku su zbrojene te nakon normalizacije frekvencije, zaključak je da u hrvatskom korpusu ima više pojavnica frazema (na milijun primjera) nego u ruskom korpusu.

Ključne riječi: *lingvistika, frazeologija, frazem, korpus, pojavnica, normalizirana frekvencija*

7. РЕЗЮМЕ

КОРПУСНЫЙ АНАЛИЗ И СОПОСТАВЛЕНИЕ РУССКИХ И ХОРВАТСКИХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ

Русский лингвист Виктор Владимирович Виноградов популяризировал термин фразеологизм. Благодаря ему фразеология начала приобретать все большую популярность. Очень важно отличать фразу от фразеологизма, то есть свободное словосочетание от несвободного. В свободных словосочетаниях может изменяться состав компонентов (*зеленый дом – синий дом – синий старый дом*). В несвободных словосочетаниях компонентный состав остается неизменным (за исключением случаев синонимии). Есть три теста, которые помогают отличить свободные словосочетания от несвободных – тест разделения, тест замещения и тест модификации. Основная классификация фразеологизмов осуществляется на основе семантического значения. Выделяются 4 типа фразеологизмов: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания и фразеологические выражения.

Целью исследования было показать сходство и различия выбранных русских и хорватских фразеологизмов, разделенных на четыре категории (фразеологизмы с названиями животными, фразеологизмы с компонентом *voda/voda*, фразеологизмы с названиями частей тела и другие фразеологизмы). Показаны также синонимы фразеологизмов, соответствующие исследуемым конструкциям. С помощью онлайн-инструмента "Sketch Engine" было исследовано 40 фразеологизмов (20 хорватских и 20 русских) и проведено их контекстуальное и количественное сопоставление. В таблицах приведены количественные результаты, которые составляют число вхождений, а также нормализованные частоты. Контекстуальное сопоставление осуществлено на основе примеров из корпуса. Все вхождения фразеологизмов в конце концов суммируются, и после нормализации частоты можно сделать вывод, что в хорватском корпусе больше вхождений фразеологизмов (на миллион примеров), чем в русском корпусе.

Ключевые слова: лингвистика, фразеология, фразеологизм, корпус, вхождение, нормированная частота

8. SUMMARY

CORPUS ANALYSIS AND COMPARISON OF RUSSIAN AND CROATIAN PHRASEMES

The term phraseme (фразеологизм) was popularized by Russian linguist Viktor Vladimirovich Vinogradov, and with him began the rise of phraseology as a branch of linguistics. It is crucial to distinguish the difference between a phrase and a phraseme, that is, a free phrase from a bound one. Free phrases can change constituents and insert new constituents (white house – blue house – blue old house). Bound phrases cannot change constituents (except in cases of synonymy). There are three tests that can help in this distinction – the separation test, the substitution test, and the modification test. The main classification of phrasemes occurs based on semantic meaning. There are four types of phrasemes based on this: phraseological junctions, phraseological units, phraseological combinations, and phraseological expressions.

The aim of the study was to show the similarities and differences of the selected Russian and Croatian phrasemes divided into four categories (phrasemes with animal, water, body parts and other). Synonyms of phrasemes corresponding to the studied constructions are also shown. In the online tool "Sketch Engine", 40 phrases (20 Croatian and 20 Russian) were researched. They were compared contextually and numerically. The tables show the numerical results that make up the number of tokens and the normalized frequencies. Contextually they were compared through several examples from the corpus. All tokens of phrasemes are summed up and after frequency normalization, it can be concluded that there are more phraseme occurrences (per million examples) in the Croatian corpus than in the Russian corpus.

Key words: *linguistics, phraseology, phraseme, corpus, token, normalized frequency*